

Didaktus Skolor AB
susanne.christenson@academedia.se

2017-12-20
Dnr 400-2016:6992

Rektor
pia.johansson@didaktus.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av garanterad
undervisningstid i gymnasieskolan Didaktus
Jakobsberg
belägen i Järfälla kommun, med Didaktus Skolor
AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av garanterad undervisningstid i gymnasieskolan. Syftet är att granska skolhuvudmäns och skolors arbete med att se till att elevers faktiskt genomförda undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden¹. Granskningen är avgränsad till fyra nationella gymnasieprogram; två högskoleförberedande program (naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet) och två yrkesprogram (el- och energiprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet). Varje skola behöver inte ha alla fyra gymnasieprogram, men minst ett av de högskoleförberedande programmen och ett av yrkesprogrammen.

Granskningens syfte besvaras genom nedanstående frågeställningar:

1. Hur arbetar huvudman och rektor för att skapa tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid?
2. Utifrån vilka överväganden och med vilka marginaler planeras och schemaläggs elevernas undervisningstid så att de får minst den garanterade undervisningstiden?
3. I vilken utsträckning sker en regelbunden uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid under terminen?
4. Kompenseras eleverna för undervisning som inte genomförs?

Granskningen genomförs i 25 gymnasieskolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Didaktus Jakobsberg i Järfälla kommun med Didaktus Skolor AB som huvudman ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Didaktus Jakobsberg den 8 och 9 november 2017. Besöket genomfördes av Ingela Djurberg och Allan Westerdahl. Intervjuer med elever, schemaläggare, lärare, rektor och representanter för huvudmannen har genomförts.

Didaktus Jakobsberg är en fristående gymnasieskola i Järfälla kommun. På skolan finns tre av de gymnasieprogram som är aktuella för granskningen; naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet samt vård- och omsorgsprogrammet. Läsåret 2017/18 går totalt 30 elever på naturvetenskapsprogrammet, 57 elever på samhällsvetenskapsprogrammet samt 58 elever på vård- och omsorgsprogrammet².

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter redovisas de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat

¹ Enligt 16 kap. 16 § skollagen har elever på yrkesprogram rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter och elever på högskoleförberedande program har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter (garanterad undervisningstid). Enligt 3 kap 1 § gymnasieförordningen ska läsåret omfatta 40 veckor och ha minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar. Utöver skol- och lovdagarna får det inom läsåret läggas ut högst fem studiedagar för personalen.

² Enligt uppgift från rektorns verksamhetsredogörelse.

och bedömt som mest prioriterade inom ramen för granskningen följt av en motivering. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens och rektorns arbete med att se till att elevers faktiskt genomförda undervisningstid når upp till minst den garanterade undervisningstiden behöver utvecklas i flera avseenden.

Huvudmannen och rektorn har inte klargjort vad som ingår i undervisningstiden. Huvudmannen, rektorn, lärarna och schemaläggaren har delvis olika uppfattningar om vad som ingår i undervisningstiden. Exempelvis råder det delade meningar om nationella prov och om schemabrytande aktiviteter som inte är knuten till en kurs kan ingå i den garanterade undervisningstiden eller inte.

Huvudmannen och rektorn har inte heller säkerställt att planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid sker med tillräckliga marginaler för att eleverna ska ges möjlighet att få minst den garanterade undervisningstiden. Timplanerna överensstämmer inte med de undervisningstimmar som erbjuds eleverna och det finns schemalagd tid som inte går att genomföra eller som försvinner av andra skäl.

Vidare följer huvudmannen och rektorn inte upp elevernas genomförda undervisningstid. Huvudmannen har inte rutiner för att försäkra sig om att det beslutade antalet undervisningstimmar också blir den faktiskt genomförda undervisningstiden och att denna tid når upp till elevernas minst garanterade undervisningstid. Skolan saknar även gemensamma riktlinjer för att kompensera eleverna för undervisningstid som inte genomförs.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att det inte är säkerställt att alla elever får den minst garanterade undervisningstiden.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

Tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid

- Huvudmannen och rektorn behöver klargöra vad som ska ingå i elevernas minst garanterade undervisningstid. I arbetet med att klargöra detta behöver huvudmannen och rektorn arbeta för att det skapas en samsyn inom och mellan alla led (huvudman-reaktor-lärare) kring vad som räknas som undervisningstid.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn inte har klargjort vad som ingår i elevernas garanterade undervisningstid och att det saknas en tydlighet och samsyn inom och mellan alla nivåer (huvudmannen-reaktor-lärare) kring vad som ryms inom begreppet undervisningstid.

Granskningen visar att huvudmannen inte har några tydliga riktlinjer för vad som ska ingå i undervisningstiden men att det i stort råder en samsyn mellan rektor och lärarna om att undervisningstid är den schemalagda tiden. Det framgår emellertid att lärarna har olika uppfattning om de lektioner som genomförs vid lärares frånvaro, kan räknas som undervisningstid eller inte. Av granskningen framgår vidare att det också är oklart för lärarna hur olika schemabrytande aktiviteter ska räknas. Det gäller exempelvis nationella prov och om resor från och till studiebesök kan räknas som undervisningstid.

Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att nationella prov inte ska genomföras inom ramen för den garanterade undervisningstiden. I förarbetena till bestämmelsen om ett minsta antal garanterade undervisningstimmar framgår att timplanerna ska uttrycka den tid som eleverna ska garanteras lärar-/handledad undervisning. Utöver den garanterade undervisningstiden ska det avsättas tid för prov³, studiebesök, praktik m.m.⁴. Vidare vill Skolinspektionen framhålla vikten av att det i samband med olika schemabrytande aktiviteter klargörs om de ska anses ingå i undervisningstiden och i sådana fall hur aktiviteten kan kopplas till innehållet i en eller flera specifika kurser.

Planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid

- Huvudmannen och rektor behöver säkerställa att planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid sker med tillräckliga marginaler så att eleverna ges möjlighet att få minst den garanterade undervisningstiden.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektor inte har säkerställt att planeringen och schemaläggningen av elevernas undervisningstid sker med tillräckliga marginaler för att alla elever ska ha möjlighet att få minst den garanterade undervisningstiden.

Granskningen visar att antalet undervisningstimmar i de timplaner som skolan skickat in till Skolinspektionen för vård- och omsorgsprogrammet inte når upp till

³ Skolinspektionens ställningstagande är att nationella prov ligger utanför den garanterade undervisningstiden men att andra prov som läraren använder i undervisningen, det vill säga prov med mer formativt syfte, anses ligga inom undervisningstiden.

⁴ Prop. 1990/91:85 *Växa med kunskaper - om gymnasieskolan och vuxenutbildningen* s.95 f.

minst den garanterade undervisningstiden. För naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet finns i timplanerna ett "överutlägg" på 20 respektive 60 undervisningstimmar. Det framgår emellertid att samtliga undervisningstimmar som anges i timplanen för en kurs inte alltid läggs ut i elevernas scheman. Detta är till exempel fallet för kurser inom elevernas individuella val, vilket gör att den schemalagda undervisningstiden inte når upp till elevernas minst garanterade undervisningstid⁵.

Granskningen visar vidare att det även finns schemalagd tid som inte går att genomföra eller som försvinner av andra skäl. Exempelvis försvinner undervisningstid när eleverna under långa lektionspass tar rast, när nationella prov genomförs och när schemabrytande aktiviteter genomförs som inte är kopplade till en eller flera kurser.

Av granskningen framgår också att det är oklart om det är huvudmannen eller rektorn som ska fatta beslut om antalet undervisningstimmar för varje kurs och för gymnasiearbetet. Huvudmannen uppger att beslutet om antalet undervisningstimmar är delegerat till rektorn medan rektorn uppger att det är huvudmannen som fattar besluten.

Uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid

- Huvudmannen och rektorn behöver följa upp vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts. Detta för att kunna vidta åtgärder i tid om undervisningstiden behöver utökas och för att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som eleven har rätt till. I detta ingår att huvudmannen och rektorn behöver säkerställa att all genomförd undervisningstid registreras.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och rektorn saknar rutiner för och inte följer upp, vilken undervisningstid som faktiskt har genomförts och erbjudits eleverna. Eftersom den garanterade undervisningstiden är en rättighet på individnivå är en individuell uppföljning nödvändig för att säkerställa att varje elev får den minsta garanterade undervisningstiden tillgodosedd.

Enligt skollagen ska varje huvudman på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Motsvarande

⁵ Den garanterade undervisningstiden ska betraktas som ett golv där huvudman och rektor vid behov kan utöka undervisningstiden och erbjuda eleverna fler undervisningstimmar än de lagstadgade. I betänkandet *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola* underströks att den garanterade undervisningstiden skulle vara en "miniminivå", ett golv för den tid elever har att fordra. Det förutsätter en säkerhetsmarginal för att säkra att eleverna ska få ut minst den garanterade undervisningstiden. Detta bör innebära att flertalet elever kommer att erhålla mer undervisningstid än vad den garanterade nivån anger (SOU 2008:27 *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola*, s. 334).

planering, uppföljning och utveckling av utbildningen ska ske av rektor på skolenhetsnivå⁶.

Av förarbeten framgår att skolhuvudmännen har en skyldighet att följa upp och att kunna redovisa att varje elev får den undervisning som han/hon har rätt till⁷. Uppföljningen bör göras kontinuerligt under terminen för att möjliggöra att åtgärder kan vidtas i tid i de fall elever riskerar att inte få den minst garanterade undervisningstiden. Även av gymnasieförordningen framgår att huvudmannen ska redovisa hur eleven har fått sin garanterade undervisningstid⁸.

Av granskningen framgår att det saknas en systematisk uppföljning av den genomförda undervisningstiden och att varken huvudmannen eller rektorn har försäkrat sig om att det som beslutats och planerats för eleverna verkligen blir den faktiskt genomförda undervisningstiden. Det framgår vidare att lärarna inte har i uppdrag att följa upp om eleverna har fått den undervisningstid som det planerats för, i deras kurser. Inte heller schemaläggare har i uppdrag att följa upp denna tid. Varken rektorn eller huvudmannen efterfrågar eller gör någon egen uppföljning av genomförd undervisningstid. I och med det kan inte huvudmannen redovisa att varje elev får den undervisningstid som hen har rätt till.

Av granskningen framgår också att lärarna registrerar elevernas närvaro men att det saknas rutiner för hur genomförda lektioner ska registreras. Det saknas exempelvis rutiner för hur lärare ska registrera schemabrytande aktiviteter.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **26 februari 2018** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske. Se bilaga 1.

Därefter ska huvudmannen dessutom senast den **31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av vilka åtgärder som faktiskt vidtagits. Se bilaga 2. Observera att

⁶ 4 kap. 3–6 §§ skollagen.

⁷ Prop. 1997/98:169 *Gymnasieskola i utveckling – kvalitet och likvärdighet*, s. 29. Se även betänkandet från *Gymnasieutredningen*, där framhålls bl.a. att uppföljning av undervisningstiden är en förutsättning för att kunna redovisa vilken tid som faktiskt har erbjudits eleverna. Redovisningen bör göras kontinuerligt, exempelvis i samband med avslutande av kurs. Av utredningen framgår vidare att den undervisningstid som eleven erbjudits inte behöver innebära samma sak som vilken undervisning eleven faktiskt deltagit i. Uppföljning av elevers frånvaro kan därmed inte ersätta uppföljning av den faktiska undervisning som har genomförts (SOU 2016:77 *Betänkande av Gymnasieutredningen*, s. 684).

⁸ 4 kap. 22 § gymnasieförordningen.

det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Redogörelsen skickas via e-post, till linkoping.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2016:6992) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

X Allan Westerdahl

Enhetschef/Beslutsfattare
Signerat av: Allan Westerdahl

X Ingela Djurberg

Utredare/Föredragande
Signerat av: Ingela Djurberg

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/garanteradundervisningstid>

Bilaga 1**Mall för huvudmannens plan för åtgärder**

Huvudmannen ska senast **26 februari 2018** inkomma med en planering av hur man avser att arbeta för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna planering bör innehålla information om vilka åtgärder som planeras att vidtas samt när i tid det kommer att ske.

Utvecklingsområde 1: Tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid.	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:
Utvecklingsområde 2: Planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid.	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

Utvecklingsområde 3: Uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid.	
Åtgärder som planeras att genomföras:	När i tid åtgärderna planeras att vara genomförd:

Bilaga 2**Mall för huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder**

Huvudmannen ska senast den **31 augusti 2018** inkomma med en redovisning av hur man arbetat för att förbättra de områden som Skolinspektionen identifierat som utvecklingsområden. Denna redovisning bör innehålla information om vilka åtgärder som vidtagits och vilken effekt de gett. Observera att det är huvudmannen som ska svara och att detta behöver framgå av det svar som inkommer.

Utvecklingsområde 1: Tydlighet och samsyn kring begreppet undervisningstid.
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:
Utvecklingsområde 2: Planering och schemaläggning av elevernas undervisningstid.
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter:

Utvecklingsområde 3: Uppföljning av elevernas genomförda undervisningstid.
Åtgärder som vidtagits samt dess effekter: